

Prof. Dr.
SİBEL ÖZEL

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

Prof. Dr.
MUSTAFA ERKAN

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

Prof. Dr.
HATİCE SELİN PÜRSELİM

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

Doç. Dr.
HÜSEYİN AKİF KARACA

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK

İÇİNDEKİLER

2. BASIYA ÖNSÖZ.....	VII
1. BASIYA ÖNSÖZ.....	IX
KISALTMALAR CETVELİ.....	XXXV

1. BÖLÜM GENEL HÜKÜMLER

§ 1. GİRİŞ.....	3
I. MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK	3
A. Anlamı	3
B. Kapsamı.....	7
C. Yabancılık Unsuru	9
D. Amacı.....	14
II. GELENEKSEL KANUNLAR İHTİLAFI SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ.....	18
A. Genel Olarak	18
B. Kanunlar İhtilafı Kurallarının Özellikleri	20
C. Kanunlar İhtilafı Kurallarının Çeşitleri.....	21
a. İki taraflı kanunlar ihtilafı kuralları	21
b. Tek taraflı kanunlar ihtilafı kuralları.....	21
c. Kapsama alanı genişletilmiş maddi hükümler	22
D. Milletlerarası Özel Hukukta Hakkaniyet.....	23
a. Genel olarak.....	23
b. Kanunlar ihtilafı hakkaniyeti.....	23
c. Maddi hukuk hakkaniyeti	25

§ 2. TARİHÇE.....	27
I. ANTİK YUNAN'DAN ORTAÇAĞ İTALYASI'NA.....	27
II. ORTAÇAĞ: STATÜCÜLER.....	29
III. YENİÇAĞ: MİLLETLERARASI NEZAKET KURAMI.....	31
IV. 19. YÜZYIL: GELENEKSEL METODOLOJİNİN İNŞASI.....	32
V. AMERİKAN YAKLAŞIMLARI.....	34
A. Geleneksel Kanunlar İhtilafı Sistemi.....	34
B. Amerikan Devrimi.....	37
a. Currie'nin menfaat analizi.....	37
b. Cavers'in tercih prensibi.....	40
c. Leflar'ın seçimi etkileyen hususları.....	41
d. 2. Restatement of Conflict of Laws.....	42
e. Devrimin sonu.....	43
VI. AMERİKAN DEVRİMİNİN KITA-AVRUPASINDAKİ ETKİSİ: EN YAKIN BAĞLANTILI HUKUK.....	44
§ 3. METODOLOJİ.....	48
I. DOĞRUDAN MADDİ HUKUK YÖNTEMİ.....	48
II. SEÇİCİLİK YÖNTEMİ.....	51
A. Çok Tarafılık Yöntemi.....	51
B. Tek Tarafılık Yöntemi.....	51
a. Tek taraflı kanunlar ihtilafı kuralları.....	53
b. Doğrudan uygulanan kurallar (müdahaleci kurallar).....	54
c. Kapsama alanı genişletilmiş maddi hükümler.....	56
§ 4. TÜRK MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK TARİHÇESİ VE KAYNAKLARI.....	58
I. İSLAM HUKUKU.....	58
A. Zimmiler.....	60
B. Müste'menler.....	63
C. Harbiler.....	64
II. OSMANLI DÖNEMİ.....	64
A. Osmanlı'da kapitülasyonlar.....	69

B. Kapitülasyonların içeriği.....	71
C. Kapitülasyonların hukuki niteliği.....	73
D. Kapitülasyonların kaldırılması.....	76
III. CUMHURİYET DÖNEMİ	81
IV. KAYNAKLAR	83
A. Yazılı hukuk kaynakları.....	83
B. Örf ve âdet hukuku.....	84
C. Mahkeme kararları ve doktrin.....	86
§ 5. VASIFLANDIRMA.....	86
I. GENEL OLARAK.....	86
II. VASIFLANDIRMANIN TÂBÎ OLACAĞI HUKUK.....	89
A. Lex fori.....	89
B. Lex causae	90
C. Otonom vasıflandırma	92
D. Değerlendirme	92
§ 6. BAĞLAMA NOKTALARININ YORUMU.....	95
I. GENEL OLARAK.....	95
II. YORUMUN TÂBÎ OLDUĞU HUKUK.....	97
III. ŞAHSİ STATÜDE KULLANILAN BAĞLAMA NOKTALARI.....	98
A. Milli Hukuk	98
a. Vatansızlara ve mültecilere uygulanacak hukuk.....	100
b. Birden fazla vatandaşlığı olan kişilere uygulanacak hukuk	102
aa. Vatandaşlıklardan biri Türk vatandaşlığı ise	102
bb. Vatandaşlıklardan hiçbiri Türk vatandaşlığı değilse	102
B. Yerleşim Yeri	103
C. Mutat Mesken	104
§ 7. ATIF (RENVOI)	108
I. GENEL OLARAK.....	108

II. TÜR K HUKUKUNDA ATFIN KABULÜ	112
§ 8. ÖNMESELE	116
I. GENEL OLARAK.....	116
II. ÖNMESELENİN TÂBİ OLDUĞU HUKUK	118
A. Lex Causae'nın Önmeseleye Uygulanması	118
B. Lex Fori'nin Önmeseleye Uygulanması.....	119
§ 9. KAMU DÜZENİ	120
I. GENEL OLARAK.....	120
II. KAMU DÜZENİNİN KAPSAMI	124
A. Anayasada yer alan temel hak ve özgürlüklere aykırılık....	124
B. Türk hukukunun temel ilkelerine aykırılık.....	126
C. Toplumun temel ahlak kurallarına aykırılık	131
III. KAMU DÜZENİNE AYKIRILIK HALİNDE UYGULANACAK HUKUK.....	133
§ 10. DOĞRUDAN UYGULANAN KURALLAR.....	134
I. GENEL OLARAK.....	134
II. KAMU DÜZENİ İLE İLİŞKİSİ	139
III. DOĞRUDAN UYGULANAN KURALLARIN UYGULAMA ALANI	142
A. Lex Fori'nin Doğrudan Uygulanan Kuralları.....	142
B. Lex Causae'nın Doğrudan Uygulanan Kuralları	143
C. Üçüncü Ülkenin Doğrudan Uygulanan Kuralları.....	146
§ 11. YABANCI HUKUKUN UYGULANMASI.....	149
I. GENEL OLARAK.....	149
II. KANUNLAR İHTİLAFI KURALLARININ UYGULANMASI.....	150
A. Tarafların İleri Sürmesi.....	150
B. Hâkimin Re'sen Nazara Alması.....	150
C. Karma Sistem	152
III. YABANCI HUKUKUN UYGULANMASI.....	153
A. Yabancı Hukukun Vakıa Olarak Ele Alınması.....	153

B. Yabancı Hukukun Hukuk Olarak Uygulanması	154
C. Karma Sistem	155
IV. YABANCI HUKUKUN İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİ... 156	
A. Genel Olarak	156
B. Uluslararası Sözleşmeler	158
a. Yabancı Hukuk Hakkında Bilgi Edinilmesine Dair Avrupa Sözleşmesi.....	158
b. Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ikili antlaşmalar	159
C. Yabancı Hukukun İçeriğinin Tespit Edilememesi.....	160
V. YABANCI HUKUKUN DENETİMİ..... 161	
A. Kanunlar İhtilafı Kurallarının Üst Yargı Mercisinde Denetimi	161
B. Yabancı Hukukun Üst Yargı Mercisinde Denetimi.....	163
C. Yabancı Hukukun Anayasaya Aykırılığı	164
VI. BÖLGELERARASI ÖZEL HUKUK..... 167	
VII. ŞAHISLARARASI ÖZEL HUKUK..... 168	
VIII. ZAMANLARARASI ÖZEL HUKUK..... 169	
IX. STATÜ DEĞİŞİKLİĞİ..... 169	
§ 12. KANUNA KARŞI HİLE..... 171	
I. GENEL OLARAK.....	171
II. KANUNA KARŞI HİLENİN SONUÇLARI	174
§ 13. İNTİBAK..... 178	
I. GENEL OLARAK.....	178
II. İNTİBAKTA ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ.....	179
§ 14. ŞEKİL	181
I. GENEL OLARAK.....	181
II. GEÇERLİLİK ŞEKLİNE UYGULANAN HUKUK	186
A. Genel Olarak	186
B. LRA Kuralının Uygulanması.....	188
a. Tek taraflı hukuki işlemler.....	188

b. İki taraflı hukuki işlemler	188
C. Alternatif Kuralın Reddi.....	190
a. Sadece LRA'nın uygulanması.....	190
aa. Evlenmenin şekli.....	190
bb. Kambiyo senetleri	193
b. Sadece lex causae'nın uygulanması	195
aa. Taşınmaz üzerindeki aynî haklara ilişkin hukuki işlemler.....	195
bb. Tüketici sözleşmeleri	196
cc. İşlemin yapıldığı yerde bilinmeyen ya da yapılamayan şekil.....	197
III. İSPAT ŞEKLİNE UYGULANAN HUKUK.....	197
§ 15. ZAMANAŞIMI	200
I. GENEL OLARAK.....	200
II. UYGULANACAK HUKUK.....	201
III. KURALIN KAPSAMI DIŞINDA KALAN HALLER.....	204
A. Kamu Düzeni	204
B. Kıymetli Evrak Hukukunda Müracaat Hakkının Kullanılması.....	205

2. BÖLÜM

KANUNLAR İHTİLAFI KURALLARI

§ 1. EHLİYET.....	209
I. GENEL OLARAK.....	209
II. EHLİYETE UYGULANACAK HUKUK	211
A. Gerçek Kişiler.....	211
a. Hak ve fiil ehliyeti.....	211
b. İşlem güvenliği ilkesi.....	220
c. Statü değişikliği.....	221
d. Cinsiyet değişikliği.....	222

e. Ad.....	223
B. Tüzel Kişiler.....	235
§ 2. NİŞANLANMA.....	240
I. GENEL OLARAK.....	240
II. UYGULANACAK HUKUKUN TESPİTİ.....	243
§ 3. EVLENME	246
I. GENEL OLARAK.....	246
II. EVLENME EHLİYET VE ŞARTLARI	248
A. Genel Olarak	248
B. Evlenme Ehliyet ve Şartlarına Uygulanacak Hukuk.....	249
III. EVLENMENİN ŞEKLİ.....	253
A. Genel Olarak	253
B. Konsolosluk Evlenmeleri.....	255
C. Evlenmenin Şekline Uygulanacak Hukuk	256
IV. EVLENMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI	258
A. Genel Olarak	258
B. Evlenmenin Hüküm ve Sonuçlarına Uygulanacak Hukuk	260
§ 4. EVLİLİKTEN DOĞAN MAL REJİMLERİ	262
I. GENEL OLARAK.....	262
II. EVLİLİK MAL REJİMLERİNE UYGULANACAK HUKUK.....	263
§ 5. BOŞANMA.....	270
I. GENEL OLARAK.....	270
II. BOŞANMA VE AYRILIK DAVASINDA UYGULANACAK HUKUK.....	271
§ 6. SOYBAĞI.....	276
I. GENEL OLARAK.....	276
II. SOYBAĞININ KURULMASINA VE İPTALİNE UYGULANACAK HUKUK.....	277

III.	SOYBAĞININ KURULMASI VE İPTALİYLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER.....	286
A.	Evlilik Dışı Doğan Çocukların Hukuki Statüsüne Dair Avrupa Sözleşmesi.....	286
B.	Evlilik Dışında Doğan Çocukların Tanınmalarını Kabule Yetkili Makamların Yetkilerinin Genişletilmesi Hakkında Kişi Halleri Komisyonu Sözleşmesi.....	287
C.	Meşru Olmayan Çocukların Ana Bakımından Nesebinin Tesisine Ait Sözleşme.....	288
D.	Evlenme ile Neseb Düzeltilmesi Hakkında Sözleşme.....	288
IV.	SOYBAĞININ HÜKÜMLERİNE UYGULANACAK HUKUK.....	290
V.	SOYBAĞININ HÜKÜMLERİYLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER.....	291
A.	Uluslararası Çocuk Kaçırmalarının Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi.....	291
B.	Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair Sözleşme	295
C.	Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Sözleşmesi.....	297
§ 7.	EVLAT EDİNME	299
I.	GENEL OLARAK.....	299
II.	TMK KAPSAMINDA EVLAT EDİNME.....	300
III.	MİLLETLERARASI SÖZLEŞMELER KAPSAMINDA EVLAT EDİNME.....	302
IV.	MÖHUK KAPSAMINDA EVLAT EDİNME.....	308
A.	MÖHUK m. 18'in Değerlendirilmesi.....	308
B.	MÖHUK m. 18 Kapsamında Vasıflandırmalar.....	315
C.	Şekil.....	318
§ 8.	MİRAS	321
I.	GENEL OLARAK.....	321

II.	MÖHUK M. 20 KAPSAMINDA DEĞERLENDİRMELER.....	322
A.	Miras İhtilaflarına Uygulanacak Hukukun Tespiti.....	323
a.	MÖHUK m. 20(1)'in kapsamı.....	324
b.	MÖHUK m. 20(2)'nin kapsamı	329
c.	MÖHUK m. 20(3)'ün kapsamı	332
d.	Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şekle ve Ehliyete Uygulanacak Hukuk.....	333
e.	Türkiye'nin akdettiği iki taraflı sözleşmeler kapsamında mirasa dair meseleler.....	339
§ 9.	NAFAKA	340
I.	GENEL OLARAK.....	340
II.	NAFAKA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE UYGULANACAK HUKUK.....	342
A.	Çocuklara Karşı Nafaka Mükellefiyetine Uygulanacak Kanuna Dair 1956 Tarihli Lahey Sözleşmesi.....	342
a.	Uygulama alanı.....	342
b.	Uygulanacak hukuk.....	343
B.	Nafaka Yükümlülüğüne Uygulanacak Kanuna Dair 1973 Tarihli Lahey Sözleşmesi	344
a.	Uygulama alanı.....	344
b.	Uygulanacak Hukuk.....	346
aa.	Genel kanunlar ihtilafı kuralı.....	346
bb.	Özel kanunlar ihtilafı kuralı	348
cc.	Müracaat mercii hukuku	349
C.	MÖHUK Uyarınca Uygulanacak Hukuk.....	350
D.	Nafakaya Uygulanacak Hukukun Kapsamı	353
III.	NAFAKA ALACAKLARININ YABANCI ÜLKELERDE TAHSİLİ	355
A.	Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsiline İlişkin 1956 Tarihli Birleşmiş Milletler New York Sözleşmesi.....	355

a. Uygulama alanı.....	355
b. 1956 tarihli New York Tahsil Sözleşmesi uyarınca tahsil usulü	356
B. Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin 2007 Tarihli Lahey Sözleşmesi.....	360
a. Uygulama alanı.....	360
b. 2007 tarihli Lahey Tahsil Sözleşmesi uyarınca tahsil usulü	363
§ 10. AYNİ HAKLAR	366
I. OBJEKTİF BAĞLAMA KURALI: EŞYANIN BULUNDUĞU YER HUKUKU “LEX REI SITAE”	366
A. Genel Olarak	366
B. Kuralın Kapsamı.....	369
a. Genel olarak.....	369
b. Kıymetli evrak ve hak statüleri.....	371
II. OBJEKTİF BAĞLAMA KURALININ İSTİSNALARI	374
A. Yer Değişikliği Hâlinde Ayni Haklara Uygulanacak Hukuk	374
B. Taşınmakta Olan Mallarda Ayni Haklara Uygulanacak Hukuk	377
C. Taşıma Araçları Üzerindeki Ayni Haklara Uygulanacak Hukuk.....	379
III. ŞEKLE UYGULANACAK HUKUK	382
§ 11. FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI	383
§ 12. TEMSİL	386
I. GENEL OLARAK.....	386
II. İRADİ TEMSİLDE UYGULANAN HUKUK	389
A. İç İlişkinin Tâbi Olduğu Hukuk.....	389
B. Dış İlişkinin Tâbi Olduğu Hukuk.....	392
a. Temsilcinin işyeri hukuku.....	393
b. Yetkinin fiilen kullanıldığı ülke hukuku	394

c. Temsil olunanın işyeri hukuku.....	395
C. Yetkisiz Temsilin Tâbi Olduğu Hukuk	396
a. Temsilci ile üçüncü kişi arasındaki ilişki	396
b. Temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişki	397
c. Özel temsil yetkisinin olmaması.....	398
III. KURALIN KAPSAMA ALANI.....	399
IV. KURALIN KAPSAMI DIŞINDA KALAN HALLER.....	400
A. Ehliyet.....	400
B. Temsil Yetkisinin Şekli.....	401
C. Esas Sözleşmedeki İrade Sakatlıkları	402
D. Temel Sözleşmeden Doğan Talepler	403
§ 13. SÖZLEŞMELER.....	403
I. GENEL OLARAK.....	403
II. HUKUK SEÇİMİ	405
A. İrade Özgürlüğü İlkesi ve Hukuk Seçimi	405
B. Hukuk Seçimini Etkileyen Unsurlar	409
C. Devlet Hukukunun Seçilmesi Zorunluluğu ve İçkinleştirme (Incorporation)	410
D. Açık veya Örtülü Hukuk Seçimi.....	414
E. Kısmi Hukuk Seçimi	418
F. Seçilen Hukukta Meydana Gelebilecek Değişimler	420
G. Hukuk Seçiminin Zamanı ve Askıda Hukuk Seçimi	421
H. Hukuk Seçimi Anlaşmasının Bağımsızlığı ve Bu Anlaşmaya Uygulanacak Hukuk.....	424
III. HUKUK SEÇİMİ YOKLUĞUNDA UYGULANACAK OBJEKTİF BAĞLAMA KURALI: EN SIKI İLİŞKİLİ HUKUK.....	425
A. Karakteristik Edim Borçlusunun Mutat Meskeni veya İş Yeri Hukuku Karinesi	425
B. Objektif Bağlamada İstisna Kuralı: Daha Sıkı İlişkili Hukuk	435

IV. ÖZEL SÖZLEŞME TÜRLERİ.....	438
A. Taşınmazlara İlişkin Sözleşmeler.....	438
B. Tüketici Sözleşmeleri.....	441
a. Genel olarak.....	441
b. MÖHUK kapsamında tüketici sözleşmeleri.....	442
aa. Genel olarak.....	442
bb. Uygulanacak hukuk.....	446
C. İş Sözleşmeleri.....	452
a. Genel olarak.....	452
b. Uygulanacak hukuk.....	454
D. Fikrî Mülkiyet Haklarına İlişkin Sözleşmeler	472
E. Eşya Taşıma Sözleşmeleri	475
V. SÖZLEŞMELERE UYGULANACAK HUKUKUN KAPSAMI VE ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLAR.....	478
A. Genel Olarak	478
B. Sözleşmeden Doğan İlişkinin Varlığı ve Maddi Geçerliliği.....	480
C. Üçüncü Ülkenin Doğrudan Uygulanan Kuralları.....	481
D. İfanın Gerçekleştirilme Biçimi ve Tedbirler.....	484
VI. ULUSLARARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VİYANA ANTLAŞMASI.....	486
A. Genel Olarak	486
B. Uygulanma Koşulları.....	487
a. Milletlerarasılık unsuru	487
b. Sözleşme taraflarının iş yerlerinin farklı taraf devletlerde bulunması nedeniyle CISG'in uygulanması.....	488
c. Forumun kanunlar ihtilafı kurallarının taraf devletin hukukuna atıf yapması nedeniyle CISG'in uygulanması.....	489

d. Uluslararası satım sözleşmesinin konusunun CISG m. 2 ve m. 3'te belirtilen istisnalardan olmaması	491
e. CISG'in uygulanmasının CISG m. 6 kapsamında engellenmemesi	493
§ 14. HAKSIZ FİİLLER.....	494
I. GENEL OLARAK.....	494
II. ZARAR YERİ HUKUKU	497
A. Zarar Yeri Kavramı	497
B. Zarar Yerinin Tespiti	498
III. DAHA SIKI İLİŞKİLİ HUKUK.....	499
A. Ortak Mutat Mesken Hukuku	501
B. Temeldeki Hukuki İlişkinin Tâbi Olduğu Hukuk.....	502
a. Sözleşmesel ilişki	502
b. Aile hukuku ilişkisi	504
c. Şirket ortaklığı ilişkisi	505
IV. HUKUK SEÇİMİ	506
V. ÖZEL HAKSIZ FİİL TÜRLERİNE UYGULANACAK HUKUK.....	508
A. Medya ve Kitle İletişim Araçlarıyla Kişilik Haklarının İhlali	508
B. İmalatçının Sorumluluğu	513
C. Haksız Rekabet	517
D. Rekabetin Engellenmesi.....	523
§ 15. SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME	527
I. GENEL OLARAK.....	527
II. UYGULANACAK HUKUK.....	528
§ 16. MÖHUK'TA DÜZENLENMEYEN ALANLAR	533
I. VEKALETSİZ İŞGÖRME.....	533
II. ALACAĞIN DEVRİ	537
III. BORCUN ÜSTLENİLMESİ.....	539

IV. ŞİRKETLER	540
---------------------	-----

3. BÖLÜM

MİLLETLERARASI USUL HUKUKU

§ 1. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNA GİRİŞ	547
I. GENEL OLARAK MİLLETLERARASI USUL HUKUKU	547
II. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNDA LEX FORİ PRENSİBİ	548
III. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNDA VASIFLANDIRMA	549
IV. MÖHUK'UN MİLLETLERARASI USUL HUKUKU SİSTEMATİĞİ.....	551
§ 2. TÜRK MAHKEMELERİNİN YARGI YETKİSİ VE BU YETKİYİ SINIRLANDIRAN YARGI ve İCRA BAĞIŞIKLIĞI	553
I. TÜRK MAHKEMELERİNİN YARGI YETKİSİ.....	553
II. YARGI BAĞIŞIKLIĞI.....	554
A. Genel Olarak	554
B. Türk Hukukundaki Yargı Bağışıklığı Düzenlemeleri.....	557
C. Devleti Temsil Edenlerin Yargı Bağışıklığı	560
a. Devleti sınırsız şekilde temsil edenlerin yargı bağışıklığı.....	561
b. Diplomatik temsilcilerin ve konsolosların yargı bağışıklığı.....	561
aa. Diplomatik temsilcilerin yargı bağışıklığı.....	562
bb. Konsolosluk memurlarının yargı bağışıklığı	565
D. Devlet Dışı Oluşumların Yargı Bağışıklığı	567
E. Askeri Kuvvetlerinin Yargı Bağışıklığı	568
III. İCRA BAĞIŞIKLIĞI.....	570
A. Genel Olarak	570

B. Türk Hukukunda İcra Bağışıklığı Düzenlemeleri	572
IV. İCRA BAĞIŞIKLIĞI İLE YARGI BAĞIŞIKLIĞI ARASINDAKİ TEMEL FARKLAR.....	574
§ 3. MİLLETLERARASI YETKİ KURALLARI.....	574
I. MİLLETLERARASI YETKİ KAVRAMI	574
II. TÜRK MİLLETLERARASI YETKİ SİSTEMİ	577
A. MÖHUK'ta Düzenlenen Genel Yetki Kuralı (MÖHUK m. 40).....	578
a. Genel olarak.....	578
b. İç hukukun yer itibariyle yetki kuralları	580
aa. HMK hükümleri uyarınca Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi	581
1. Genel yetki kuralları.....	581
i. Davalının yerleşim yeri mahkemesi (HMK m. 6)	581
ii. Davalının Türkiye'deki mutad meskenin bulunduğu yer mahkemesi (HMK m. 9)	585
2. Özel yetki kuralları	586
i. Malvarlığı haklarına ilişkin davalarda yetki (HMK m. 9)	587
ii. Sözleşmeden doğan davalarda yetki (HMK m. 10)	589
aaa. Esas alınması gereken ifa yeri.....	590
bbb. "İfa yeri"nin tespiti meselesi.....	592
iii. Taşınmazın aynına ilişkin davalarda yetki (HMK m. 12)	593
iv. Karşı davada yetki (HMK m. 13).....	594
v. Şubeler ve tüzel kişilerle ilgili davalarda yetki (HMK m. 14).....	595
aaa. Şubenin bulunduğu yer mahkemesinin yetkisi	595
bbb. Özel hukuk tüzel kişilerinin ortaklık veya üyelik ilişkileriyle ilgili davalarda yetki.....	596

vi. Haksız fiilden doğan davalarda yetki (HMK m. 16)	598
vii. Türk mahkemelerinin yetki sözleşmesi ile yetkili kılınması (HMK m. 17 ve 18)	600
viii. Yetki itirazın ileri sürülmediği durumlarda yetkisiz mahkemelerde dava açılması (HMK m. 19)	603
bb. Diğer kanun hükümleri uyarınca Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi	605
B. MÖHUK'ta Düzenlenen Özel Yetki Kuralları	606
a. Türklerin kişi hâllerine ilişkin davalarda yetki (MÖHUK m. 41)	606
b. Yabancıların kişi hâllerine ilişkin bazı davalarda yetki (MÖHUK m. 42)	613
c. Miras davalarında yetki (MÖHUK m. 43)	617
d. İş sözleşmesi ve iş ilişkisi davalarında yetki (MÖHUK m. 44)	621
e. Tüketici sözleşmesine ilişkin davalarda yetki (MÖHUK m. 45)	624
f. Sigorta sözleşmesine ilişkin davalarda yetki (MÖHUK m. 46)	628
C. Milletlerarası Yetki Anlaşması ve Sınırları (MÖHUK m. 47)	629
a. Milletlerarası yetki anlaşmasının şartları	629
b. Yazılı delille ispat	637
c. Yetki anlaşmasının sonuçları	638
d. MÖHUK m. 47(2)'nin değerlendirilmesi	642
e. HMK ve MÖHUK'un yetki anlaşması bağlamında karşılaştırılması	644
§ 4. TEMİNAT (<i>Cautio Judicatum Solvi</i>) (MÖHUK m. 48 ve HMK m. 84-85)	645
§ 5. GEÇİCİ KORUMA TEDBİRLERİ	653

I.	GENEL OLARAK.....	653
II.	İHTİYATİ TEDBİR.....	654
	A. Genel Olarak	654
	B. İhtiyati Tedbir Taleplerinde Usul.....	655
	C. Özel Düzenlemelerde Yer Alan İhtiyati Tedbir Talepleri .	656
	D. İhtiyati Tedbir Taleplerinde Yetki	656
III.	İHTİYATİ HACİZ	665
	A. Genel Olarak	665
	B. İhtiyati Haciz Taleplerinde Usul.....	667
	C. İhtiyati Haciz Taleplerinde Yetki.....	667
§ 6.	MİLLETLERARASI DERDESTLİK (Lis Pendens)	671
I.	GENEL OLARAK.....	671
II.	TÜRK HUKUKUNDA MİLLETLERARASI DERDESTLİK	673
	A. MÖHUK m. 41 Çerçevesinde Derdestlik İtirazı	674
	B. MÖHUK m. 47'ye İstinaden Yetkilendirilen Yabancı Mahkemede Açılan Dava Sebebiyle Derdestlik İtirazı.....	675
	C. Milletlerarası Sözleşmelerde Yetkili Mahkemenin Belirlediği Hallerde Sözleşmede Öngörülen Mahkemelerde Davanın Açılmış Olması Durumunda Derdestlik İtirazı	677
III.	MİLLETLERARASI DERDESTLİK İTİRAZININ İLERİ SÜRÜLMESİ USULÜ	678
IV.	DEĞERLENDİRME	679
§ 7.	BEKLETİCİ MESELE	684
§ 8.	MİLLETLERARASI TEBLİGAT	689
I.	GENEL OLARAK.....	689
II.	1965 TARİHLİ HUKUKİ VE TİCARİ KONULARDA ADLÎ VE GAYRİ ADLÎ BELGELERİN YABANCI MEMLEKETLERDE TEBLİĞİNE DAİR SÖZLEŞME'YE İSTİNADEN TEBLİGAT	692

III.	1954 TARİHLİ HUKUK USULÜNE DAİR LAHEY SÖZLEŞMESİ'NE İSTİNADEN TEBLİGAT.....	695
IV.	İKİLİ ANLAŞMALARLA İSTİNADEN TEBLİGAT.....	697
V.	TEBLİGAT KANUNU VE TEBLİGAT YÖNETMELİĞİ .	699
	A. Yabancı Ülkedeki Yabancılara Tebligat	699
	B. Yabancı Ülkedeki Türk Vatandaşlarına Tebligat.....	701
VI.	YABANCI DEVLETLERDEN GELEN TEBLİGAT.....	704
VII.	MÖHUK UYARINCA YARGI BAĞIŞIKLIĞIN BULUNMADIĞI DURUMLARDA TEBLİGAT	705
§ 9.	MİLLETLERARASI İSTİNABE	706
I.	GENEL OLARAK.....	706
II.	ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERE İSTİNADEN İSTİNABE TALEBİ	707
	A. 1970 tarihli Hukukî veya Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Sözleşme'ye İstinaden İstinabe Usulü	708
	B. 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair Sözleşme'ye İstinaden İstinabe Usulü	711
	C. İki Taraflı Adli Yardımlaşma Sözleşmelerine İstinaden İstinabe Usulü	714
III.	İKİ VEYA ÇOK TARAFLI ULUSLARARASI SÖZLEŞMENİN BULUNMAMASI DURUMUNDA İSTİNABE USULÜ.....	715
§ 10.	YABANCI MAHKEME KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ.....	716
I.	GENEL OLARAK.....	716
II.	TANIMA VEYA TENFİZ.....	717
III.	TANIMA VE TENFİZİN ÖN ŞARTLARI (MÖHUK m. 50)	720
	A. Yabancı Bir Mahkemeden Verilmiş Karar	721
	B. Hukuk Davalarına İlişkin Karar	723
	C. Kararın Kesinleşmiş Olması.....	725

IV. TENFİZ ŞARTLARI (MÖHUK m. 54)	727
A. Genel Olarak	727
B. Karşılıklılık.....	728
C. Türk Mahkemelerinin Münhasır Yetkisine Girmeyen Bir Konuda Karar Verilmiş Olması.....	733
D. Aşkın/Aşırı Yetki (Exorbitant Yetki).....	736
E. Kamu Düzeni	738
F. Savunma Haklarına Riayet Edilmemiş Olması Sebebiyle Usule Aykırılık.....	749
V. TANIMA (MÖHUK m. 58)	752
VI. TANIMA VE TENFİZ ARASINDAKİ TEMEL FARKLAR.....	757
VII. YABANCI ÜLKE ADLÎ VEYA İDARÎ MAKAMLARINCA VERİLEN BOŞANMA KARARLARININ NÜFUS KÜTÜĞÜNE TESCİLİ.....	757
§ 11. TANIMA VE TENFİZDE USULE İLİŞKİN MESELELER. 761	
I. GENEL OLARAK.....	761
II. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME.....	762
A. Görevli Mahkeme.....	762
B. Yetkili Mahkeme.....	765
III. TANIMA VE TENFİZ İSTEMİ YÖNTEMİ	767
A. Tanıma ve Tenfiz Talebi İçin Hukuki Yararın Gerekliliği .	767
B. Tanıma ve Tenfiz Taleplerinde Dilekçe.....	768
C. Tanıma ve Tenfizde Tebligat	770
D. Yargılama Usulü	771
IV. İTİRAZ	772
V. TANIMA VE TENFİZ TALEBİNDE TÜRK MAHKEMESİNİN VERECEĞİ KARAR.....	775
VI. TANIMA VEYA TENFİZ KARARININ YERİNE GETİRİLMESİ VE TEMYİZİ	776
VII. KARARIN KESİN HÜKÜM VE KESİN DELİL ETKİSİ....	779
VIII. HARÇLAR.....	781

§ 12. GENEL OLARAK TAHKİM VE HAKEM KARARLARININ İCRASI.....	783
I. TAHKİM VE TAHKİME İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR.....	783
A. Genel Olarak Tahkim	783
B. Türk Hukukunda Tahkimin Gelişimi ve Tahkimle İlgili Düzenlemeler.....	786
C. Tahkime İlişkin Temel Hususlar.....	788
a. Tahkimin sınıflandırılması.....	788
b. Tahkimde rıza.....	788
c. Tahkim sözleşmesinin şekli	790
d. Tahkim yeri kavramı	793
e. İptal davası	793
II. YABANCI HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ.....	795
A. Genel Olarak	795
B. New York Sözleşmesine Göre Tanıma ve Tenfiz Engelleri.....	797
a. Tahkim sözleşmesinin geçersiz olması	798
b. Tahkim yargılamasının taraflarının ehliyetsiz olması .	800
c. Hukuki dinlenilme hakkının ihlal edilmesi	803
d. Hakemlerin yetkisini aşmış olması (talebe bağlılık ilkesinin ihlali).....	805
e. Hakem heyetinin oluşturulmasında taraf iradelerine aykırılık.....	808
f. Tahkim yargılamasında usule uygulanacak hukukta hata	809
g. Hakem kararının bağlayıcı olmaması	810
h. Hakem kararının iptal edilmiş olması veya icrasının geri bırakılması	811
i. Uyuşmazlığın tahkime elverişli olmaması	813
j. Hakem kararının kamu düzenine aykırı olması.....	816

C. MÖHUK Hükümlerine Göre Tanıma veya Tenfiz Şartları.....	817
D. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Usuli Konular	820
a. Görevli mahkeme	821
b. Yetkili mahkeme	821
c. Harçlar	822
d. Teminat.....	823
e. Yargılama usulü	824
f. Kanun yolu bakımından değerlendirme	824
MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK VE USUL HUKUKU HAKKINDA KANUN	825
KAYNAKÇA.....	847

